

Η διδασκαλία των εργαστηριακών μαθημάτων του Μηχανολογικού Τομέα και του Τομέα Οχημάτων στην Δευτεροβάθμια Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση: Προτάσεις αναβάθμισης της εργαστηριακής διαδικασίας – εμπειρίας στα πλαίσια των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών

Παντελής Ν. Γαλίτης, Δρ. Επιστημών της Αγωγής

Περίληψη: Η Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση (ΤΕΕ) αποτελεί για την Ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα τον αρμόδιο και ταυτόχρονα αποκλειστικό φορέα που καλείται να υλοποιήσει την παροχή επαγγελματικών γνώσεων και απόκτησης εργασιακής – επαγγελματικής εμπειρίας, ενώ παράλληλα αντιπροσωπεύει τον χώρο εκείνο που αναλαμβάνει την προετοιμασία για την είσοδο στην αγορά εργασίας. Η πραγματοποίηση εργαστηριακών ασκήσεων αποτελεί αναπόσπαστο και ταυτόχρονα το σημαντικότερο τμήμα της επαγγελματικής εκπαίδευσης των μαθητών της ΤΕΕ. Το δυκό εκπαιδευτικό σύστημα προτείνει την εκπαίδευση στους χώρους του σχολείου με την παράλληλη πρακτική εξάσκηση στους χώρους εργασίας, συνδυασμός που η διεθνής εμπειρία έχει δείξει πως είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικός. Η παρούσα εργασία θα επιχειρήσει, στα πλαίσια απόκτησης ουσιαστικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και πρακτικής εμπειρίας στους εργαστηριακούς χώρους του σχολείου και στην λογική ενός ενδοσχολικού δυκού συστήματος, να παρουσιάσει συμπληρωματικές – εναλλακτικές προτάσεις υλοποίησης των εργαστηριακών ασκήσεων – δραστηριοτήτων του Μηχανολογικού Τομέα και του Τομέα Οχημάτων, προτάσεις ενταγμένες στα πλαίσια των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών, όπως αυτά προσδιορίζονται με την πρόσφατη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που αφορά στην ίδρυση των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) και των Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑΣ).

1. Εισαγωγή

Η Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση, ως μία από τις δύο εκπαιδευτικές επιλογές στο επίπεδο της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, προβλήθηκε ως πάροχος απόκτησης Τεχνικής εξειδίκευσης, απόκτησης εργασιακής και επαγγελματικής εμπειρίας και, κατά μία έννοια, ως προθάλαμος βασικής προετοιμασίας και εξάσκησης στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας στις ειδικότητες που ο τύπος αυτός εκπαίδευσης καλείται να υπηρετήσει. Οι προθέσεις ουσιαστικής στήριξης της στην κατεύθυνση αυτή δυστυχώς δεν υλοποιήθηκαν, τουλάχιστον στον βαθμό που θα της επέτρεπε να ανταποκριθεί με επάρκεια στον ρόλο που της ανατέθηκε. Έτσι, οι προερχόμενες από την αγορά εργασίας αλλά και από τους ίδιους τους αποφοιτήσαντες απ' αυτήν φωνές για ελλιπή επαγγελματική θωράκισή τους και, σε αρκετές περιπτώσεις, για ανυπαρξία εργασιακής εμπειρίας, προβάλλουν έντονα το θέμα της πρακτικής εξάσκησης των μαθητών της Τεχνικής – Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην χώρα μας.

Η εργασία αυτή θα επιχειρήσει την κατάθεση – διερεύνηση προτάσεων προς την κατεύθυνση της απόκτησης από την πλευρά των μαθητών ουσιαστικής επαγγελματικής εμπειρίας μέσω της πρακτικής τους εξάσκησης τόσο στα πλαίσια των εργαστηριακών τους μαθημάτων, όσο και στην προοπτική διασύνδεσης της Τεχνικής – Επαγγελματικής Εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Οι προτάσεις αυτές ευελπιστούν να συνεισφέρουν στην διαλεκτική της ουσιαστικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αλλά και εξειδίκευσης των μαθητών της Τεχνικής –

Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, προκειμένου αυτή να αποκτήσει πρωταγωνιστικό ρόλο στην εποχή αυτή της Τεχνολογικής προόδου.

2. Το δυϊκό σύστημα στην Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση

Η ανάγκη εκπαίδευσης – παράλληλα με την απόκτηση σχολικής μόρφωσης – και πρακτικής άσκησης στους χώρους εργασίας είχε διαπιστωθεί ήδη από τον 18ο αιώνα, γεγονός οπωσδήποτε όχι άμοιρο με αυτό της βιομηχανικής επανάστασης. Ο Humboldt διαχώρισε την ανθρωπιστική από την επαγγελματική εκπαίδευση, θεωρώντας ότι η δεύτερη υποτάσσει τον άνθρωπο στις άμεσες ανάγκες του επαγγέλματός του (Παπαϊωάννου, 1990, σ. 52). Ο «πατέρας του επαγγελματικού σχολείου», ο Kerschensteiner, ήταν αυτός που υποστήριξε την σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με τα ενδιαφέροντα των νέων (Παπαϊωάννου, 1990, σ. 55), πρότεινε την διασύνδεση της επαγγελματικής με την ανθρωπιστική Παιδεία και την έμπρακτη εφαρμογή – διασύνδεση της χειρονακτικής εργασίας με την διδασκαλία της σε θεωρητικό επίπεδο (Reble, 1996, σ. 459 – 460). Η θέση του Kerschensteiner ότι η ανάπτυξη των πρακτικών δεξιοτήτων θα πρέπει να στηρίζεται στον ίδιο βαθμό με αυτή των πνευματικών και ηθικών ικανοτήτων (Reble, 1996, σ. 462), επηρέασε αποφασιστικά τον τρόπο ανάπτυξης της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης όχι μόνο στο εκπαιδευτικό σύστημα της Γερμανίας, αλλά και σ' εκείνα τα εκπαιδευτικά συστήματα που ενδιαφέρθηκαν για την ένταξη της Τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης στην συνολική τους δομή.

Η εφαρμογή του δυϊκού συστήματος, το οποίο προσφέρεται τόσο σε θεωρητικό, όσο και σε πρακτικό επίπεδο στην Τεχνική – Επαγγελματική εκπαίδευση, βοήθησε, όπου εφαρμόστηκε, στην συστηματοποίηση της παροχής ουσιαστικής πρακτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με την έννοια ότι η μορφή αυτή εκπαίδευσης προσφέρεται πλέον παράλληλα – όσον αφορά στο πρακτικό της μέρος – και στον χώρο εργασίας. Η επιτυχής εφαρμογή του δυϊκού συστήματος στην Γερμανία αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση (Γιαγκουνίδης, 2002). Αλλά και σε άλλα ευρωπαϊκά συστήματα, όπως αυτά της Μ. Βρετανίας, της Ιρλανδίας, της Δανίας, της Ολλανδίας, τα αποτελέσματα δεν ήταν διαφορετικά (Σχετ.: www.eurydice.eu). Σύμφωνα με το δυϊκό σύστημα, το θεωρητικό μέρος της Τεχνικής - Επαγγελματικής Εκπαίδευσης γίνεται στο χώρο του σχολείου, ένα μέρος της πρακτικής εφαρμογής – εξάσκησης στο σχολικό εργαστήριο, ενώ η ουσιαστική πρακτική εξάσκηση – εκπαίδευση γίνεται σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες, στο χώρο της επιχείρησης. Κατά την πρακτική άσκηση του μαθητευομένου, αυτός προβλέπεται να μισθοδοτείται, ασφαλίζεται από εργασιακό κίνδυνο, ενώ προβλέπεται και η ιατροφαρμακευτική του περίθαλψη. Το κράτος φροντίζει να εξασφαλίσει τις απαραίτητες συμβάσεις με τις επιχειρήσεις που θα αναλάβουν να προσφέρουν πρακτική εξάσκηση στους μαθητευόμενους, ενώ με νόμο ρυθμίζονται και οι σχέσεις εκπαιδευόμενου – επιχείρησης.

Αρνητική αίσθηση προκαλεί το γεγονός ότι η χώρα μας παρουσιάζει το μικρότερο ποσοστό στην Ε. Ε. σε ώρες επαγγελματικής εκπαίδευσης στις

επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα μόλις το 10% των ωρών επαγγελματικής εκπαίδευσης πραγματοποιείται στις επιχειρήσεις, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την Γερμανία είναι 100% και για την Δανία, την Ιρλανδία και την Ολλανδία φτάνει στο 87% (Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», 12/11/2000, σ. 75).

3. Η Τεχνική – Επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα και η σύνδεσή της με την αγορά εργασίας

Η Τεχνική – Επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα δεν συνδέθηκε ενεργά μέχρι σήμερα με το δυϊκό σύστημα της επαγγελματικής εκπαίδευσης, έτσι όπως αυτό ορίστηκε παραπάνω και όπως λειτουργικά ενεργοποιήθηκε σε άλλα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα.

Μια ουσιαστική προσπάθεια ένταξης της πρακτικής εκπαίδευσης – άσκησης των μαθητών σε πραγματικό εργασιακό περιβάλλον επιχειρήθηκε πρόσφατα με το Ν. 2640/1998, ο οποίος ίδρυσε τα ΤΕΕ στην θέση των ΤΕΛ. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι: «...μπορούν να συνάπτονται συμβάσεις με επιχειρήσεις του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα για τις εργαστηριακές εφαρμογές και πρακτικές ασκήσεις εξειδίκευσης των μαθητών των ΤΕΕ» (Ν. 2640, άρθρο 5, παρ. 2). Η πρόβλεψη αυτή του νόμου για την δυνατότητα πρακτικής άσκησης των μαθητών των ΤΕΕ σε επιχειρήσεις και οργανισμούς προβλήθηκε στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα της δημοσιοποίησής του με μεγάλη ένταση, δημιουργώντας στους άμεσα εμπλεκόμενους στην Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση σημαντικές ελπίδες σύνδεσής της με την αγορά εργασίας προς όφελος των μαθητών των ΤΕΕ στο επίπεδο της απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας και εξειδίκευσης σε πρακτικό επίπεδο. Αν και η αναγκαιότητα εκπαίδευσης των μαθητών της ΤΕΕ σε πραγματικές συνθήκες επαγγελματικού περιβάλλοντος συνέχισε να τονίζεται με κάθε τρόπο, δυστυχώς η ενεργοποίηση της παραπάνω πρόβλεψης δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ, αφήνοντας μόνο τα ΤΕΕ του ΟΑΕΔ, όπως και τις σχολές μαθητείας του, να προσφέρουν την Τεχνική –Επαγγελματική Εκπαίδευση στη δυϊκή της διάσταση, αν και ο ίδιος νόμος ορίζει ως σκοπό της δευτεροβάθμιας Τεχνικής – Επαγγελματικής Εκπαίδευσης: «τον συνδυασμό της Γενικής Παιδείας με την εξειδικευμένη Τεχνική και Επαγγελματική ένταξη στην αγορά εργασίας» (Άρθρο 1). Στην Υ. Α. Γ2/6098/13 – 11 – 01 ορίζεται ότι: «Οι επισκέψεις των μαθητών και η εκπαίδευσή τους σε φυσικούς χώρους εργασίας θεωρούνται απαραίτητες στην εκπαιδευτική διαδικασία και πρέπει να γίνονται σε τακτά διαστήματα και προγραμματισμένα» (άρθρο 14, παρ. 5). Εξάλλου, ο προϊστάμενος του Τμήματος Β΄ ΤΕΕ του ΥΠΕΠΘ, κ. Λαγός Π., στην ομιλία του κατά την έναρξη του Διεθνούς Συνεδρίου: «Η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ευρώπη» (Θεσσαλονίκη, 25 – 29/06/2003), τόνισε ότι επιθυμία του ΥΠΕΠΘ είναι η επαγγελματική αποκατάσταση των μαθητών των ΤΕΕ μετά από πρακτική άσκηση και σύνδεση με την αγορά εργασίας στο νέο διευρυμένο χώρο της Ευρώπης.

Στο Ν. 3475/2006, ο οποίος καταργεί τα ΤΕΕ και στην θέση τους ιδρύει τις ΕΠΑ. Λ και τις ΕΠΑ. Σ, αχνοφαίνεται η διάθεση ενεργοποίησης του δυϊκού συστήματος, αν και δεν γίνεται σαφής σύνδεση των μαθητών των ΕΠΑ. Σ. με την

αγορά εργασίας, ενώ η λειτουργία των σχολών αυτών προβλέπεται να γίνει κατά το σχολικό έτος 2007 – 2008 (ενέργεια που τελικά δεν υλοποιήθηκε).

Είναι φανερό ότι η προσπάθεια διασύνδεσης της πρακτικής άσκησης των μαθητών της ΤΕΕ με την αγορά εργασίας δεν έτυχε της έντονης προσοχής της πολιτείας, με διττό αποτέλεσμα: από την μια την απογοήτευση των προσερχόμενων στην Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση, με συνέπεια την τραγική μείωση του μαθητικού της δυναμικού, σε αντίθεση με τις ευοίωνες προβλέψεις και προοπτικές που δημιούργησε η εξαγγελία της ουσιαστικής διασύνδεσής της με την αγορά εργασίας (Γαλίτης, Π., κ. ά., 2000) και από την άλλη το ισχυρό αυτό όπλο στην ολόπλευρη εκπαίδευση και κατάρτιση των μαθητών της ΤΕΕ να μένει ανεκμετάλλευτο, σε βάρος φυσικά όχι μόνο των άμεσα εμπλεκόμενων σ' αυτήν, αλλά και στην συνολικότερη ωφέλεια της κοινωνίας. Επιπρόσθετα, αρκετές είναι οι μελέτες που δείχνουν ότι υπάρχει απόκλιση μεταξύ των δεξιοτήτων των εργαζομένων και των αναγκών των επιχειρήσεων, απόκλιση που προσδιορίζεται κυρίως στην έλλειψη δεξιοτήτων από πλευράς εργαζομένων (http://ec.europa.eu/education/programmes/lp/leonardo/theme2_en.html).

Η αναγκαιότητα διασύνδεσης της πρακτικής άσκησης με την αγορά εργασίας έγκειται στο γεγονός της συνεχούς εξέλιξης που παρατηρείται σε κάθε επαγγελματικό τομέα, εξέλιξη που με συνέπεια παρακολουθεί η αγορά εργασίας, με αποτέλεσμα η ίδια να αυτοπροσδιορίζεται ως ικανός και απαραίτητος χώρος μετάδοσης επαγγελματικής εμπειρίας καθώς και συμπληρωματικής εκπαίδευσης και – κυρίως – κατάρτισης.

Στο πλαίσιο αυτό, επιτακτική φαντάζει η ανάγκη εξεύρεσης λύσεων – προτάσεων, οι οποίες θα κληθούν να αμβλύνουν, στο βαθμό που αυτές δύνανται, το δυσαναπλήρωτο κενό που δημιουργεί η έλλειψη πρακτικής άσκησης σε πραγματικό εργασιακό περιβάλλον.

Ο καταλυτικός ρόλος της Τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης στην ανάπτυξη μιας χώρας και στην οικονομικοεπαγγελματική βελτίωση των ατόμων θεωρείται δεδομένος, εφόσον οι σύγχρονες κοινωνικές δομές προσδιορίζονται σε μεγάλο βαθμό από την ραγδαία ανάπτυξη και εξέλιξη της τεχνολογίας σε όλους τους τομείς. Κάτω από αυτό το πρίσμα, η ΤΕΕ καλείται, και είναι σε θέση, να συνεισφέρει ουσιαστικά στην κατεύθυνση αυτή, αρκεί ο ρόλος της αυτός να γίνει καθολικά αποδεκτός από την κοινωνία και να στηριχτεί σε όλες του τις διαστάσεις από την Πολιτεία.

Η οικονομική στήριξή της ΤΕΕ, τόσο στα πλαίσια της υλικοτεχνικής της υποδομής, όσο και στην υλοποίηση προγραμμάτων που αποβλέπουν στην κατεύθυνση της απόκτησης πρακτικών εμπειριών από τους μαθητές, αποτελεί απαραίτητο προαπαιτούμενο δημιουργίας ενός δεύτερου σχολικού δικτύου.

Η εφαρμογή του δυϊκού συστήματος στην Τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση προβάλλει περισσότερο από αναγκαία, εφόσον τα μέχρι σήμερα δεδομένα διαψεύδουν όσους θεωρούν ότι μόνη η εκπαίδευση στα εργαστήρια των Τεχνικών σχολείων είναι αρκετή για απόκτηση ουσιαστικής εμπειρίας.

Οι συστηματικές και προγραμματισμένες προσπάθειες διασύνδεσης της ΤΕΕ με την αγορά εργασίας απαιτούν την λήψη και την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων. Στο πλαίσιο αυτό η υλοποίηση των εκάστοτε εξαγγελιών θα ενισχύσει την θέση των αποφοίτων της ΤΕΕ στην αγορά εργασίας και την εκτίμηση της ελληνικής κοινωνίας στον τύπο αυτό εκπαίδευσης.

Η μέριμνα συντονισμού της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, προκειμένου η πρώτη να μην καταντά έντονα ετεροχρονισμένη και εντέλει αποκομμένη από τις σύγχρονες εξελίξεις, αποτελεί αναπόσπαστη αναγκαιότητα στην κατεύθυνση του συνεχούς εκσυγχρονισμού της, χωρίς βέβαια αυτό να ερμηνευτεί ως πρόταση τυφλής υπηρέτησης της αγοράς εργασίας και της κατάρτισης αναλώσιμων εργατών.

3. Ο ρόλος και η λειτουργικότητα του κινήτρου στην εκπαιδευτική διαδικασία

Ως κίνητρο ορίζεται οτιδήποτε κινεί, ωθεί ή παρασύρει σε δράση το άτομο. Τα κίνητρα μπορεί να ωθούν το άτομο ενεργώντας από μέσα ή να το έλκουν ενεργώντας απ' έξω. Έτσι, ως κίνητρα λογίζονται τόσο οι εσωτερικές αιτίες συμπεριφοράς (ένστικτα, ορμές, συναισθήματα, σκοποί), όσο και οι εξωτερικές αιτίες, και τέτοιες είναι οι αμοιβές, τα θέλητρα ή αντίστοιχα τα φόβητρα, καθώς και οι απωθητικοί ερεθισμοί (Κωσταρίδου – Ευκλείδη, 1995, σ. 17).

Η «θεωρία επίτευξης» του Atkinson διακρίνει όλα τα άτομα με βάση δύο μαθημένα κίνητρα, το κίνητρο επίτευξης της επιτυχίας και αυτό της αποφυγής της αποτυχίας. Ειδικά για το πρώτο, θεωρείται ότι είναι αυτό που ωθεί το άτομο σε στενότερη ενασχόληση με το έργο που του έχει ανατεθεί (Atkinson, 1957, 1964). Επιπρόσθετα, η ενίσχυση των κινήτρων των μαθητών οδηγεί παράλληλα με την συστηματικότερη ενασχόλησή τους με το αντικείμενο διδασκαλίας τους και σε καλύτερες επιδόσεις από την πλευρά τους (Marsh, 1992).

4. Περιγραφή προτεινόμενης διδακτικής προσέγγισης

Το γεγονός ότι κάθε σχολείο αποτελεί μια αυτόνομη μικρή κοινωνία με όλες εκείνες τις ανάγκες και λειτουργίες μιας αντίστοιχης πραγματικής, αποτελεί την αφορμή και την αφετηρία μιας σειράς προτάσεων, οι οποίες, στα πλαίσια των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών και των σκοπών που αυτά περιγράφουν, ευελπιστούν να συνεισφέρουν στην ενεργοποίηση της πρακτικής άσκησης των μαθητών της ΤΕΕ μέσα στο σχολείο, σε επίπεδο πραγματικών συνθηκών. Η ενεργοποίηση αυτή θα αποτελέσει ισχυρό κίνητρο περαιτέρω μάθησης και δραστηριοποίησης των μαθητών στην ολόπλευρη και πληρέστερη προσέγγιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας που αφορά στο αντικείμενο εκπαίδευσής τους.

Στα πλαίσια της παραδοχής πως κάθε σχολείο προσδιορίζεται ως λειτουργικό κοινωνικό κύτταρο με όλες εκείνες της ανάγκες μιας αυτόνομης μικρής κοινωνίας, μια σειρά προτάσεων είναι σε θέση να υλοποιηθούν στους σχολικούς χώρους, δραστηριοποιώντας τους μαθητές του Μηχανολογικού Τομέα και του Τομέα Οχημάτων και εμπλέκοντάς τους δημιουργικά σε εργασίες πραγματικής φύσης.

4.1 Για τις ειδικότητες του Μηχανολογικού Τομέα

Η ανάληψη εργασιών συντήρησης – επισκευής αλλά και κατασκευής – εγκατάστασης στους χώρους και για τις ανάγκες του σχολείου, αποτελούν ισχυρό κίνητρο και παράλληλα σημαντική ευκαιρία ενεργοποίησης – δραστηριοποίησης των μαθητών απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας στα πλαίσια υλοποίησης της εργαστηριακής τους πρακτικής άσκησης. Έτσι, η συντήρηση της εγκατάστασης Κεντρικής Θέρμανσης του σχολικού κτηρίου μπορεί να αποτελέσει πολύ καλό πρακτικό αντικείμενο για τους μαθητούμενους Συντηρητές Κεντρικής Θέρμανσης, όπως και η εγκατάσταση ειδών ύδρευσης αλλά και η επιδιόρθωσή τους. Δεν είναι άλλωστε λίγες οι φορές που το σχολείο καλεί υδραυλικό, με το ανάλογο οικονομικό κόστος, προκειμένου να επιδιορθωθούν σχετικές βλάβες. Η συντήρηση – επισκευή των κλιματιστικών μηχανημάτων του σχολείου, των ψυκτικών του μηχανημάτων, καθώς και η εγκατάσταση νέων κλιματιστικών μονάδων, εντάσσεται στο αντικείμενο εκπαίδευσης των μαθητών της ειδικότητας των Ψυκτικών Εγκαταστάσεων και Κλιματισμού. Επιπρόσθετα, πολλές εργασίες – κατασκευές, καθώς και επισκευές στο χώρο του σχολείου οι οποίες εντάσσονται στα πλαίσια του εφαρμοστηρίου καθώς και στο αντικείμενο εκπαίδευσης της ειδικότητας των Μηχανολογικών Εγκαταστάσεων και Κατασκευών (ηλεκτροσυγκόλληση, οξυγονοσυγκόλληση, κατασκευή δοκιμίων από διάφορους τύπους μετάλλου) μπορούν να υλοποιηθούν από τους μαθητούμενους, φυσικά πάντα υπό την άμεση εποπτεία και τις τεχνικές υποδείξεις – κατευθύνσεις του καθηγητή τους. Και δεν θα ήταν υπερβολική η πρόταση διεύρυνσης της εργαστηριακής αυτής πρακτικής άσκησης σε όμορα σχολεία ή κτίρια του δήμου φιλοξενίας του σχολείου (Δημαρχείο, Πολιτιστικό Κέντρο, ΚΕΠ, κλπ) ή γειτονικών δήμων, φυσικά μετά την απαραίτητη κατάρτιση σχετικού κανονιστικού πλαισίου το οποίο θα διέπει τέτοιες μετακινήσεις και ενέργειες εκτός εργαστηριακού – σχολικού χώρου.

4.2 Για τις ειδικότητες του Τομέα Οχημάτων

Η επισκευή – συντήρηση των αυτοκινήτων των εκπαιδευτικών, όπως και των δικύκλων των μαθητών, στο βαθμό που είναι τεχνικά κάτι τέτοιο εφικτό στο αντίστοιχο σχολικό εργαστήριο, και φυσικά κάτω από την επίμονη επίβλεψη του υπεύθυνου εκπαιδευτικού τους, αποτελεί ιδανική ευκαιρία πρακτικής εξάσκησης – δραστηριοποίησης των μαθητών του Τομέα Οχημάτων σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες. Ο προληπτικός έλεγχος και η μέτρηση των παραγόντων που αφορούν στην ομαλή και οικονομική λειτουργία του κινητήρα και των υπόλοιπων μηχανικών και ηλεκτρικών μερών των αυτοκινήτων ή των δικύκλων των εκπαιδευτικών και των μαθητών, καθώς και πολιτών που επιθυμούν να ελέγξουν την κατάσταση του τροχοφόρου τους, αποτελούν εξίσου ιδανικές ευκαιρίες πρακτικής προσέγγισης του αντίστοιχου εργαστηριακού αντικειμένου.

4.3 Ποια τα οφέλη;

Η ενεργή δραστηριοποίηση των μαθητών σε συνθήκες εργασιακού περιβάλλοντος θα αποτελέσει για τους μαθητές μιας πρώτης τάξης ευκαιρία να εφαρμόσουν στην πράξη

όσα διδάσκονται στην θεωρία και υλοποιούν στο αντίστοιχο εργαστήριο, ενώ παράλληλα η ικανοποίηση που θα αποκομίσουν οι μαθητές, βλέποντας την κατασκευή, επισκευή ή συντήρηση που πραγματοποίησαν, να λειτουργεί κανονικά, θα είναι το ισχυρότερο κίνητρο γι αυτούς στην σχολική τους διαδρομή στην ΤΕΕ. Ο βαθμός δυσκολίας πραγματοποίησης κάποιων έργων, θα λειτουργήσει θετικά στην προσέγγισή του από τους μαθητές. Είναι άλλωστε γνωστό πως όσο αυξάνει η δυσκολία ενός έργου, τόσο αυξάνει και η θελκτικότητά του.

5. Διερεύνηση των προτάσεων

Η διεύρυνση της πρότασης αυτής στο επίπεδο της λειτουργίας στους χώρους του σχολείου, αλλά και στο ευρύτερο τοπικό επίπεδο, πραγματικών επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών με εργαζόμενους τους ίδιους τους μαθητεύμενους, στα όρια πάντα της εργαστηριακής τους εξάσκησης, προφανώς με το παρόν πλαίσιο λειτουργίας της ΤΕΕ θα φάνταζε εκτός πραγματικότητας, αν και η υλοποίησή της θα απέφερε πολλαπλά και πολύπλευρα οφέλη στην μαθητική κοινότητα της ΤΕΕ αλλά και στην κοινωνία ευρύτερα. Το κανονιστικό πλαίσιο που προσδιορίζει την λειτουργία των σχολικών μονάδων είναι απαγορευτικό για τέτοιου είδους επιχειρηματικές δραστηριότητες στο χώρο τους. Όμως στην Ευρώπη είναι γνωστό πως οι μαθητές πραγματοποιούν στο χώρο του σχολείου – και όχι μόνο – τη λειτουργία πραγματικών επιχειρήσεων, στα πλαίσια της διδασκαλίας της επιχειρηματικότητας και της ουσιαστικής διαδραστικής ενεργοποίησής τους. Χαρακτηριστικά τέτοια παραδείγματα έρχονται από την Φινλανδία, την Ουγγαρία, την Ισπανία, την Μ. Βρετανία (www.eurydice.eu). Η λειτουργία επιχειρήσεων στους χώρους του σχολείου καθώς και η σύνδεσή τους με την τοπική κοινωνία, με την πρωτοβουλία πάντα και την ουσιαστική στήριξη της εκπαιδευτικής κοινότητας, θα συνεισφέρει πολλαπλά στην προσπάθεια ένταξης της ουσιαστικής πρακτικής εξάσκησης των μαθητών της Τεχνικής –Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στους κόλπους της, ενώ από την άλλη και η εξοικονόμηση χρηματικών πόρων προς ενίσχυση της υποδομής των σχολικών εργαστηρίων θα αποτελέσει σημαντικό όφελος.

Όπως κάθε καινοτόμος προσπάθεια, η παρούσα δεν θα μπορούσε να διαφύγει του κανόνα της αντιμετώπισης πιθανόν αντιδράσεων. Όμως η αναλυτική και συστηματική ενημέρωση των εμπλεκόμενων φορέων στην προσπάθεια αυτή, εκπαιδευτικών, μαθητών, τοπικής κοινωνίας, θα θέσει τις στέρεες εκείνες βάσεις στις οποίες θα στηριχτεί η ευόδωσή της. Άλλωστε, με τις παρούσες συνθήκες στην Τεχνική –Επαγγελματική Εκπαίδευση, η επιτυχία της προσπάθειας αυτής φαντάζει επιτακτική.

6. Συμπεράσματα

Τα ΤΕΕ διαθέτουν μια πλειάδα ειδικοτήτων, οι οποίες ευελπιστούν να καλύψουν ειδικότητες και εργασιακές ανάγκες της κοινωνίας. Αυτή η ύπαρξη σ' ένα σχολείο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης πολλών επαγγελμάτων στο στάδιο της εκμάθησης, προσφέρει τη δυνατότητα δημιουργικής ενεργοποίησής τους και παράλληλα αξιοποίησής τους μέσα στο χώρο του σχολείου σε πρακτικό επίπεδο με προεκτάσεις

πραγματικών συνθηκών, το αποτέλεσμα της οποίας θα είναι διττό: Από τη μια η ουσιαστική πρακτική εξάσκηση των μαθητών της ΤΕΕ και από την άλλη η εξοικονόμηση χρηματικών πόρων για το σχολείο, πόροι οι οποίοι θα αξιοποιηθούν σε μεσοπρόθεσμες αλλά και μακροπρόθεσμες ανάγκες του σχολείου, οι οποίες ήταν σε δεύτερη προτεραιότητα εξαιτίας της έλλειψης κονδυλίων υλοποίησής τους. Παράλληλα, η δραστηριοποίηση των μαθητών σε αντικείμενο που άπτεται άμεσα της ειδικότητάς τους, αποτελεί γι' αυτούς πραγματική πρόκληση και ταυτόχρονα ισχυρό κίνητρο μάθησης. Είναι γνωστό άλλωστε και προβάλλεται συνεχώς στα μάτια των εκπαιδευτικών το γεγονός πως η εφαρμογή του αντικειμένου εκμάθησης σε πραγματικές συνθήκες αποτελεί πρόκληση για τους μαθητευομένους και ικανότατο μαθησιακό όπλο στη φαρέτρα του εκπαιδευτή τους.

Οποσδήποτε, οι παραπάνω προτάσεις δεν αποτελούν την αντίπαλη πρόταση στην ουσιαστική εφαρμογή του δυϊκού συστήματος στην ΤΕΕ, ούτε φυσικά την μόνιμη εναλλακτική πρόταση αναπλήρωσής της. Στο πλαίσιο της εφαρμογής όμως ενός προγράμματος πρακτικής εξάσκησης των μαθητών της σε περιβάλλον πραγματικών εργασιακών συνθηκών, θα αποτελέσει μια έγκυρη επιλογή, όχι μόνο μέχρι την – πολυπόθητη για την πολύπαθη ΤΕΕ – εφαρμογή του δυϊκού συστήματος στους κόλπους της, αλλά και ως μαθησιακή προέκταση ή εκπαιδευτικό συμπλήρωμά του.

Βιβλιογραφικές παραπομπές

- Atkinson, J. W., (1957). *Motivational determinants of risk taking behaviour*. Psychological Review, 64, (pp. 359 – 372).
- Atkinson, J. W., (1964). *An introduction to motivation*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Marsh, H. W., (1992). *Content specificity of relations between academic achievement and academic self concept*. Journal of Educational Psychology, 84, 1, (pp. 34 – 52).
- Reble, A., (1996). *Ιστορία της Παιδαγωγικής*. Αθήνα: Παπαδήμας.
- Γαλίτης, Π., (2009). *Η Δευτεροβάθμια Τεχνική –Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Υφιστάμενη κατάσταση – Προοπτικές – Προτάσεις*. Εισήγηση στο 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών της Εκπαίδευσης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 28 – 31 Μαΐου 2009.
- Γαλίτης, Π., (2009). *Μεταρρυθμιστικές προσπάθειες στην Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Ουσιαστικές παρεμβάσεις ή αμφισβητήσιμες τροποποιήσεις; Συγχρονική προσέγγιση – υφιστάμενη κατάσταση*. Εισήγηση στο Επιστημονικό Συνέδριο για τα 50 χρόνια της ΣΕΛΕΤΕ – ΑΣΠΑΙΤΕ, με θέμα: «Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα», Αθήνα, 11 – 12 Δεκεμβρίου 2009.
- Γαλίτης, Π., κ. ά., (2000). *Έρευνα για τα Τεχνικά – Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια της Β' Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη.
- Γιαγκουνίδης, Π., (2002). *Η Τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση στην Ευρώπη – Η περίπτωση Ελλάδας και Γερμανίας*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.
- Εισηγητική Έκθεση του Ν. 2640: «Δευτεροβάθμια Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις», Φ. Ε. Κ. 206 Α' / 3 – 9 – 1998.

Έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, (2008). Θέμα έρευνας: «Απασχόληση Αποφοίτων Ανώτερου Κύκλου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης». Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ.

Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», 12/11/2000, σ. 75.

Κωσταρίδου – Ευκλείδη, Α., (1995). *Ψυχολογία κινήτρων*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ομοσπονδία Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης, (2006). *Το νομοσχέδιο του ΥΠΕΠΘ για την “Δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση”, οι προτάσεις και οι παρεμβάσεις του κλάδου μας το επόμενο διάστημα..* Αθήνα: ΟΛΜΕ.

Πανελλαδική Έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για την Χαρτογράφηση των αναγκών του Μηχανολογικού Τομέα των ΤΕΕ. Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση: (<http://pi-schools.sch.gr/download/lessons/tee/mechanical/xartographisi.doc>)

Παπαϊωάννου, Σ., (1990). *Επαγγελματική Εκπαίδευση και Προσανατολισμός – Αναφορά σε άτομα με ειδικές ανάγκες*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα: «Η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ευρώπη» Θεσσαλονίκη, 25 – 29/06/2003.

Φραγκουδάκη, Α. (1977). Το πρόβλημα της τεχνικής εκπαίδευσης – Αναπτυξιακή λογική και ιδεολογίες, Ο Πολίτης, τομ. 11.

Ιστοσελίδες

1. www.eurydice.eu
2. http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/leonardo/theme2_en.html
3. www.pi-schools.gr/lessons/tee/mechanical